

Inkontinensutredning

Grunden till
rätt hjälp

Basal utredning

- **Anamnes**, patientens (anhöriga och personal) berättelse och journal
- **Miktionslistor**
- **Vägning av inkontinenshjälpmedel**
- **Residualurin**
- **Urinsticka eller urinodling**
- **Bäckenbotten**

Region Jönköpings län

INKONTINENS
- Anamnes/Sjukdomshistoria

Personnummer (år, månad, dag och nummer)

Namn

Adress

Datum

Yrke/Sysselsättning

Längd Vikt Antal förlösningar Sectio Menopaus Enures som barn
 Ja Nej Ja Nej

Tidigare operationer

Hysterectomi Ja Nej | År

Ooforectomi Ja Nej | år

Prolaps Ja Nej | År

Inkontinens Ja Nej | år

Andra operationer, specificera

Kroniska sjukdomar

Diabetes

Hypertoni

Neurologisk sjukdom

Lufvägssjukdom

Ryggbesvär

Strålbehandling lilla bäckenet

Funktionshandikapp

Andra sjukdomar

Avföring

Obstipation Ja Nej

Diarréer Ja Nej

Inkontinens Ja Nej

Urin

Urinvägsinfektioner, ev behandling

Hämaturi

Tidigare utredningar

Flöde/Res urin Ja Nej

Cystoscopi Ja Nej

Urografi Ja Nej

Urodynamik Ja Nej

Blåsröntgen (MUCG) Ja Nej

Tidigare behandlingar

Bäckenbotten träning Ja Nej

Elektstimulering Ja Nej

Blåstråning Ja Nej

RIK Ja Nej

Medicinsk behandling Ja Nej

Hjälpmedel

Använder du inkontinensskydd Ja Nej

Antal skydd per dygn

Skydd på dagen Trosskydd Bindor Inkontinensskydd

Skydd på natten Ja Nej Inkontinensskydd Annat skydd

© Region Jönköpings län RJL1005 Version 1 2015.01

Anamnes

Bra frågor men gärna BMI och Bristolskala

(Personnummer är -bort, säg och nummer)

Navn

Adress

Kryssa för lämpligaste alternativet

	0 Nej	1 ibland	2 Ofta	3 Mycket ofta
1. Angår urin ofrivligt utan ansträngning oberoende av din ställning (till exempel liggandes)	☐	☐	☐	☐
2. Angår urin ofrivligt vid en liten ansträngning (till exempel när du reiser dig upp, när du går)	☐	☐	☐	☐
3. Angår urin ofrivligt vid jävligt ansträngning (till exempel när du ryser, hostar eller spränger)	☐	☐	☐	☐
4. Besvärar symtomen dig i ditt hemarbete (appåk, matlagning eller städning m.m.)	☐	☐	☐	☐
5. Besvärar symtomen dig i ditt förvärvsarbete (prestationsförmåga, tidssvårigheter m.m.)	☐	☐	☐	☐
6. Är du rädd att andra lägger märke till dina besvär (tukt, veta, tala toiletbesök m.m.)	☐	☐	☐	☐
7. Är du tvungen att avstå från någon sysselsättning (motion, hobby, resor, besök, kyrkobesök m.m.) på grund av urinläckage	☐	☐	☐	☐
8. Stör urinläckaget ditt sexuella liv	☐	☐	☐	☐
9. Inhiberar dina körsorgan av urinläckaget	☐	☐	☐	☐
10. Är du tvungen att använda blöja eller binda som skydd mot urinläckaget	☐	☐	☐	☐

Summa poäng

(Personnummer är -bort, säg och nummer)

Navn

Adress

Var vänlig och fyll i dessa frågor och tag med till besöket

Hur länge har du nytta av dina urinläckage

1-6 månader 6-12 månader > 12 månader

Hur ofta läcker du

Dagligen Flera gånger per vecka Enstaka tillfällen

Hur mycket läcker du

Några droppar Småskvätter Hela blåsan/hållet

Har du läckage i samband med fysisk träning

Ja Nej

Har du läckage vid plöjlig ansträngning. Exempelvis hälla, lyft etc

Ja Nej

Har du läckage vid hastiga kropp rörelser

Ja Nej

Har du läckage vid ändrat kroppsläge

Ja Nej

Har du läckage först efter att ha kört urinrörsträng

Ja Nej

Har du besvär av röta urinrörsträng utan läckage

Ja Nej

Har du nattliga trängningar (vaknar för att kissa)

Ja Nej

Har du nattligt läckage

Ja Nej

Har du läckage utan träning eller ansträngning

Ja Nej

Har du ofta ont dagligen

Ja Nej

Har du smärta när du kissar

Ja Nej

Rivadar du från urinen

Ja Nej

Har du svårt att tömma blåsan

Ja Nej

Har du trängningar när du är stressad

Ja Nej

Aktuell medicinering

Local östrogenbehandling

Ostrogen sub

Var vänlig och ta med ett morgonurinprov vid besöket!

Enkäter om livskvalité och miktionsmönster

Bristolskalan över avföringsformer

Typ 1		Separata hårda klumpar likt nötter (svåra att få ut).
Typ 2		Korvformad men med klumpar.
Typ 3		Likt en korv men med sprickor på ytan.
Typ 4		Likt en korv, smidig och mjuk.
Typ 5		Mjuka klumpar med skarpa kanter (enkla att få ut).
Typ 6		Fluffiga bitar med ojämna kanter (enkla att få ut).
Typ 7		Vattnig, inga fasta bitar. Enbart vätska.

Reproducerad med tillstånd av Dr KW Keaton,
University of Bristol. © 2000 Norgine

Bristolsskala- bra verktyg

- Fråga om avföring och läckage
- Förstoppning kan påverka urinläckage

KAD – BARA NÄR DET BEHÖVS	
Allmän risk för UR	Åtgärd
<ul style="list-style-type: none"> - Förstorad prostata - 75 år eller äldre - UVI, prostatit, balanit - Kognitiv nedsättning och/eller förvirring - Immobilisering och/eller sängläge - Tid. UR, sjd/skada i urinvägarna - Alkohol med medvetandepåverkan - Alkohol-/drogmissbruk - Diabetes Mellitus - Akut buksjukdom/förstoppning - TIA/stroke/neurologisk sjd - Läkemedel - tex opioider/antikolinergika - Kronisk smärta - Stress 	<p>Optimal blåstömningssituation:</p> <ul style="list-style-type: none"> › Eventuell assistans › Integritet › Bekväm ställning › Dubbelmiktion <p>1 BS snarast efter ankomst RU < 200 ml → inga fler BS RU > 200 ml → Specifik risk RU > 400 ml → Urinretention</p>
Specifik risk för UR	Åtgärd
<ul style="list-style-type: none"> - Nyupptäckt RU >200 ml - Akut sjd, trauma eller intox med ingen/mättlig allmänpåverkan - Stora mängder intravenös vätska - Svår smärta 	<p>BS tidsschema</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Avslutad KAD-behandling 	<p>RU < 200 ml efter 2 BS → avsluta RU > 200 ml → BS tidsschema</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Trauma/intox/akut sjd med svår allmänpåverkan 	<p>KAD eller SP-KAD – om möjligt behandlingstid < 24 h</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Pre-operativ vård 	<p>1 BS före operation</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Operation < 2 h 	<p>1 BS vid operationsslut</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Operation > 2 h 	<p>KAD < 10 h, ut på UVA</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Post-operativ vård 	<p>BS 1 ggr/h eller oftare vid behov</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Epidural 	<p>BS tidsschema och RIK vid behov</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Förlossning → var god se Kvinnokliniken behandlingsrutiner 	<p>Om KAD, max 24 h</p>
<p>UR=urinretention, RU=residualurin, KAD=kateter à Demeure, SP-KAD=suprapubisk kateter, BS=blåsscanner, sjd=sjukdom, h=hour, RIK=Ren Intermittent Katetrisering, UVI=urinvägsinfektion</p>	

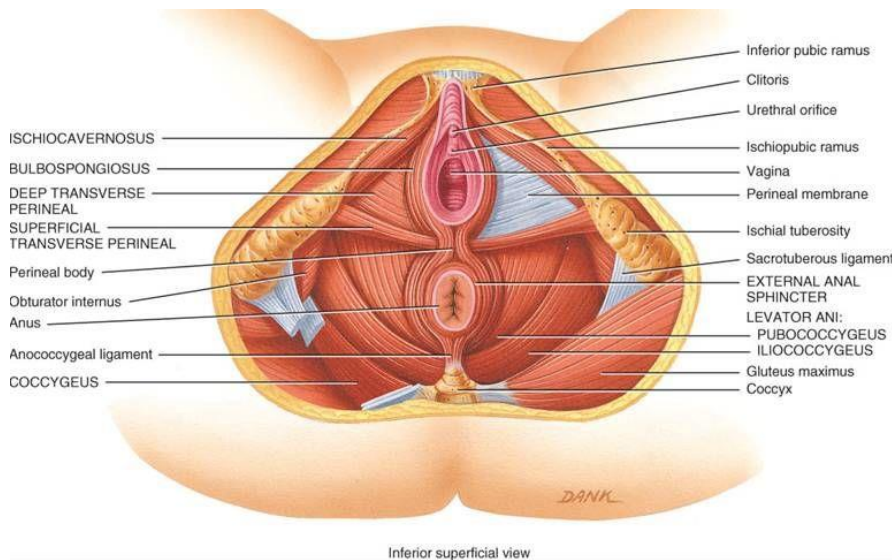
Residualurin

Nedsatt blåstömning, drabbar äldre samsjukliga och förklarar urinläckaget. Acceptabelt 200 ml enligt riktlinjer.

Urinsticka och/eller urinodling

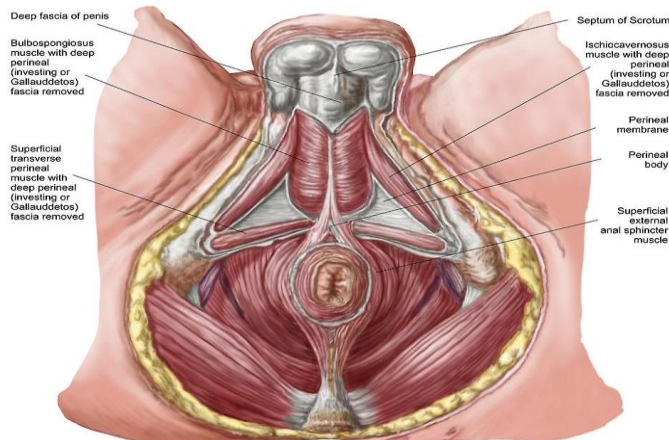
Urinvägsinfektion kan ge och förvärra trängningar och urinläckage

Bäckenbottenfunktion

- Skala 1 - 4 för kvinnor
- Känner "lyft" på man under pung

Male Pelvic Floor

Vad kan vi göra på vårdcentralen och hemsjukvården?

Basal utredning- kartlägga och påbörja åtgärder.

Vaksam på:

- plötsliga uppkomna trängningar- blåscancer förknippat med blod i urinen- SVF
- nyttillkommen resurin, överrinningsinkontinens
- smärta
- upprepade urinvägsinfektioner
- läckage nattetid

Samarbete med läkare, fysioterapeut och
omvårdnadspersonal

Olika diagnoser ger olika åtgärder och hjälpmedel

- Ansträngningsinkontinens- bäckenbottenträning, lokalt östrogen, läkemedel, operation TVT
- Trängningsinkontinens- bäckenbottenträning, lokalt östrogen, blåsträning, läkemedel, el-stimulering, botox
- Blandinkontinens
- Överflyllnadsinkontinens- RIK, KAD,

	Ansträngningsinkontinens	Urinträngningar med eller utan inkontinens	Recidiverande UVI	Nocturi/polyuri	Fecesinkontinens	Blandinkontinens
Justering av dåliga vanor	X	X	X	X	X	X
Bäckenbottenträning	X	X			X	X
Akupunktur		X				X
TENS		X				X
Blåsträning		X				X
Blåstömnings-teknik	X	X	X	X		X
Antikolinergika/beta 3 agonist		X				X
Lokal östrogen	X	X	X	X		X
5-alfa-reduktas-hämmare/alfareceptorblock.		X				
Desmopressin				X		
Vaginalt stöd -Contrell kontinensbåge, prolapsring	X					X

Inkontinenshjälpmedel

exempel

- Rätt skydd- individuellt anpassade, dag och natt skiljer sig ofta
- Många uppegående är rädda för att läcka och önskar stora skydd och många skydd, förskriv lakansskydd, madrasskydd.
- Få med patienten- anhöriga och personal- mät läckaget, visa alternativ och använd konsulterna
- Fixeringsbyxa
- Tänk urin och avföring. Hur mår tarmen?
- Toalettassistans
- Miljö
- Urinflaska för kvinnor respektive män
- Toalettstol vid sängen
- Urindroppsuppsamlare
- .....

PATIENTFALL 1

Saga 32 år söker upp dig för att hon behöver inkontinensskydd.

Hon berättar om ett urinläckage som uppstår när hon hostar, nyser och skrattar.

Mest besvärar det henne att hon läcker ganska mycket urin när hon tränar.

Har nästan slutat att löpträna för att urinläckaget upplevs så tråkigt.

Hur hjälper du Saga?

PATIENTFALL 2

Liv, 56 år, kontaktar dig för att hon önskar hjälp med sitt urinläckage.

Hon upplever att hon ”måste gå på toaletten jämt”.

Har svårt att gå på stan, måste ha koll på var det finns toalett.
Har svårast då hon närmar sig hemmet och sätter nyckeln i låset. Rusar då ofta mot toaletten och hinner inte alltid fram...

Hur hjälper du Liv?

PATIENTFALL 3

Olof, 70 år, kontaktar dig för hjälp med inkontinensskydd.
Prostatatektomi för 15 år sedan. Strålning som
tilläggsbehandling.

Du tar en kort anamnes där det framkommer att han de senaste åren åter börjat läcka urin när han jobbar i trädgården, tycker även att han måste kissa ofta och vaknar dessutom nattetid 2-3 gånger för att kissa

Hur tänker du runt Olofs situation?

Hur råder du honom?

TACK

Ann-christin.u.johansson@rjl.se

Marie.lundell@rjl.se

tel. 010-242 13 39 val 2 ringer ut varje dag
kl. 13.00-14.00

Messenger och mail (inga personnummer)
och internummer 010-242 13 38

Gör en basal utredning, välkommen att
skriva remiss till kvinnokliniken och
urologkliniken

